

BYTČIANSKA FILATELIA

INFORMAČNÝ BULLETIN VYDÁVA KLUB FILATELISTOV V BYTČI
PRE ČLENOV A PRIAZNIVCOV

Ročník II.

Číslo 4 / 2012 / 14

ZNÁMKY PRVEJ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

(UKÁŽKA)

Vážení filatelisti, zberatelia,

po dohode na redakčnej rade bulletinu Bytčianska filatelia prihovám sa vám ako redaktor rozborom tohto čísla. Ako už v minulom čísle uviedol predseda KF pán Stanislav Helmeš, dá sa v našom bulletine priestor aj iným odvetviám zberateľstva. Podmienkou však je, aby mali vzťah k nášmu mestu a okoliu. Preto v tomto čísle pokračujeme štúdiou o histórii zápalkových fabrík v Bytči v spojitosti s tým, čo propagovalo ich produkty – zápalkové nálepky. Uverejní sa asi 5 článkov a v poslednom bude väčšina reprodukcí nálepiek. Toľko k tejto časti.

V minulom roku sme informovali, že druhý ročník bulletinu Bytčianska filatelia sa zameria na osobnosti Bytče, najmä na rodákov. V tomto čísle je spomienka na ThDr. Jozefa Tisa, prezidenta prvej Slovenskej republiky, bytčianskeho rodáka. Ide o 65. výročie jeho popravy po odsúdení Národným súdom v Bratislave. Tomuto výročiu a 73. výročiu prvej Slovenskej republiky 14.marca, bolo venované celé 12 stranové deviate číslo Slovenských národných novín. Venovalo sa mu piate číslo mesačníka Kultúra. Už úvodný článok SNN pod nadpisom Matica je proti tabuizácii v objasňovaní národných dejín sa konštatujú fakty, ktoré vyvracajú doteraz servírované lži. Zásadný článok šéfredaktora Slovenských národných novín Jána Smolca, V Norimberku by Tiso trest smrti nedostal, len podčiarkuje, ako bol Národný súd politicky zmanipulovaný a kým. Neboli pripustení Židia ako svedkovia, samotný rabín, ktorí chceli vypovedať v prospech prezidenta. V súčasnosti na ČT2 je seriál anglickej produkcie Kolaborovali s nacistami. To, čo sa počas vojny dialo v rôznych štátoch Európy, nebolo na Slovensku ! A niekto mal a stále má záujem trestať toho najmiernejšieho – Slovákov. V tomto čísle uverejňujeme článok pre porovnanie. Bude ich viac. Archívy sa otvárajú, pravda sa stáva témou dňa. Treba o nej hovoriť. Mladí slovenskí historici začínajú publikovať. Zopár zadubencov však nepresvedčia ani fakty. Hoci majú akademický titul, papagájujú čo ich naučila marxistická „veda“. Treba ich poľutovať.

Napokon dobrá správa: Na redakčnej rade informoval predseda KF pán Helmeš, že návrh na známku s námetom Sobášneho paláca v Bytči je na dobrej ceste k jeho realizácii. Ak by sa tak stalo, pripravíme inauguráciu známky, akú naše mesto nezažilo. Pravda, čas známkovej tvorby sa ráta na roky. Dúfajme, že najbližšie dva, tri.

Rátali sme s tým, že Bytčianska filatelia bude dvojmesačník, ako vidíte, každý mesiac je čo povedať, preto od začatia vydávania je mesačníkom.

Dr. Otto Gáfa, redaktor

Šesťdesiatpäť rokov od popravy prezidenta Mons. ThDr. Jozefa Tisa

Už sa otvorene hovorí, že musí vymrieť súčasná generácia tzv. starších propagačných historikov, aby sa konečne začala objektívne posudzovať história Slovenskej republiky z čias druhej svetovej vojny v rokoch 1939 – 1945. Začne čas, keď sa oddelí propaganda desaťročí jednostranne a účelovo hanobiacich Slovenskú republiku rokov 1939 – 1945 a predstaviteľov slovenskej štátnosti. Keď sa prestane brojiť proti tým, ktorí zachraňovali národ pred jeho pohltením Maďarskom. Keď sa prestane obviňovať Slovensko za niečo, čo v čase vojny bolo všeobecným javom u všetkých národov a štátov Európy.

Je stále viac mladých ľudí, ktorí sa pýtajú, či prvá Slovenská republika bola skutočne tým najväčším zlom po Nemecku v Európe, ako ju vykresľujú domáci tzv. historici a časť politikov. Mladšie generácie sú múdrejšie ako staršie, neuspokoja sa jednostrannosťou. Chodia po svete, porovnávajú. Nevidia smietku vo svojom oku, keď iní majú brvná. Len tak ma napadá, že podaktorým našincom dokonca vadí obyčajná tabuľa na rodnom dome ThDr. Jozefa Tisa a chcú ju odstrániť. Opakovane poukazujú osud Židov. Nevie, ako týchto dnešných „bojovníkov“ pomenovať a za čo im raz budú ďakovať ich potomkovia.

V súčasnosti sú známi možno piati tzv. historici činní v historických ústavoch na Slovensku, ktorých knihy ohovárajúce Slovákov sa vydávajú v zahraničí. Je však už raz toľko mladých vedcov, ktorí nabádajú neprehliadať dobu a pomery v Európe, v ktorej žili a konali tí, ktorí ešte aj dnes sú hanení, pretože hlavným cieľom bol národ a jeho prežitie. .

Dnes už priemerný človek vie, ak by nevznikla Slovenská republika 14. marca 1939, Slovensko by už nebolo ani protektorátom, ktorým sa 15. marca 1939 stali Čechy a Morava, ale zo Slovenska by bola hranica medzi Maďarskom a Poľskom. Nad tým sa tzv. historici nechcú zamýšľať, pretože to sa im nehodí. Možno by dnes radšej „mondokovali“ a zabudli, že niekedy po otcoch boli Slovákmí. Velebili by Horthyho, ktorého možno aj tak velebí, nie sú proti jeho sochám v Maďarsku, veď z Maďarska sa vyviezlo „len“ 750 000 židov, kým zo Slovenska „až“ 57 000.

Tzv. národný súd pod predsedníctvom JUDr Igora Daxnera a šiestich prísediacich, polovica partizánov a druhá členov KSS, medzi ktorými ani jeden nebol rím. kat. vyznania, podobne ako u žalobcov ktorí boli všetci členmi KSS, odsúdil prezidenta Slovenskej republiky ThDr. Jozefa Tisa na trest smrti obesením. V tom čase bolo na Slovensku 75 % občanov rím. kat. vyznania. Od toho času to, o čo sa usiloval Andrej Hlinka a Martin Rázus, teda náboženské porozumenie, sa narušilo.

Žiada sa pozrieť z čoho bol ThDr. Jozef Tiso podľa rozsudku uznaný vinným :

- za to, že bol predsedom Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a poslancom Národného zhromaždenia za túto stranu od 20.9.1936
- za činnosť predsedu autonómnej slovenskej vlády,
- za prípravy rozbitia ČSR a odtrhnutia Slovenska,
- za odtrhnutie Slovenska od ČSR a vyhlásenie Slovenského štátu,
- za podporu Nemecka v zmysle ochrannej zmluvy po prepadnutí Poľska,
- za utužovanie vojenskej politickej spolupráce s Nemeckom pri jeho úmysloch a marenie príprav slovenského odbojového hnutia,
- za perzekúciu a terorizovanie odporcov režimu.

V úvodnej časti rozsudku meno žalobcu je uvedené ako Antonín Raša (správne Anton Raša, čo ukazuje, kde a kým bol rozsudok vypracovaný !)

Obhajca JUDr. Ernest Žabkay podal žiadosť o milosť prezidentovi republiky Edvardovi Benešovi. Prezident republiky 16.4.1947 odpísal a podpísal záver : *Milosť neoddelujú.* 18.4.1947 ráno medzi 5.22 a 5.30 hod. bol prezident Slovenskej republiky ThDr. Jozef Tiso popravený na dvore väznice Justičného paláca v Bratislave. Tisova poprava otriasla Slovenskom. Ten, ktorý mu nedal milosť, ale pred procesom sa vyjadroval, že *Tiso musí visieť*, Edvard Beneš, zomrel zakrátko, v roku 1949. Predseda súdu JUDr. Igor Daxner spáchal samovraždu. Žiaľ, dnes sa nájdu aj medzi jeho rodákmi z Bytče jednotlivci, ktorí ThDr. Jozefa Tisu nazývajú vojnový zločinec. Je mi ich ľúto, pretože preukázateľne, nijaký dokument nijakého štátu na svete, okrem slov Edvarda Beneša a žalobcu Antona Rašu, ThDr. Jozefa Tisu takto nenazval.

Otto Gát'a

Mons. ThDr. Jozef Tiso (nar. 13.10.1887 v Bytči, zomrel 18.4.1947 v Bratislave)
Známka Slovenskej republiky z 2.11.1939

Pre porovnanie

Kolaborovali s nacistami

Seriál dokumentárnych filmov na ČT 6.2.2012 (piate pokračovanie z 12)

Fínsko

Rok 1940. Nový prezident Fínska Risto Ryti (1889 – 1956) a poľný maršal fínskej armády Carl Gustaf Emil von Mannerheim (1867 – 1951) začali úzko spolupracovať s Nemeckom. Nemecko Fínsku dodávalo potraviny a zbrane. R. Ryti i C.Mannerheim sa zakrátko dostali až za hranice kolaborácie s Hitlerom. Súhlasili, aby fínska armáda bola pod nemeckým velením. **Na územie Fínska prijali nemecké vojsko zbraní SS.** Prezident republiky Risto Ryti umožnil verbovanie Fínov do zložiek SS. Bola to vzorová aktívna kolaborácia s nacistom. Fínsky prápor už 15.9. 1941 útočil na fronte, keď predtým fínski vojaci prisahali vernosť Hitlerovi.

Na poštových známkach Fínska z roku 1941 Risto Ryti a C. Mannerheim
a na známke z roku 1952 C. Mannerheim

Poľný maršal Mannerheim zaútočil na Leningrad v čase, keď bol v obliehaní nemeckou armádou. Fínske vojsko zajalo nielen vojakov Červenej armády, ale aj prostých občanov ZSSR. Zajatých občanov i vojakov dali do koncentračných táborov obdobných aké zriadili Nemci. V roku 1942 v jednom z táborov zomrelo hladom viac ako 3000 ruských občanov. Hitler chválil fínskych vojakov za útoky na ropné polia v Rusku. Ocenil ich udatnosť celým radom nemeckých vojenských vyznamenaní. V roku 1942 sa fínski vojaci zúčastnili v Poľsku vraždenia židov. Podobne v ZSSR.

Historik Boris Solomon, ktorý sprístupnil archívy zistil, že fínski vojaci sa zúčastnili **na vyvraždení obyvateľov Lidíc a ďalších, ktorí boli vraždení na Kaukaze a vo Francii.** Keď slávil poľný maršal Mannerheim životné jubileum 75 rokov v júni 1943, do Helsínk priletel Adolf Hitler, aby mu osobne blahoželal. S poctami Hitlera privítal prezident Risto Ryti.

Situácia na fronte sa obrátila a Červená armáda prešla do ofenzívy, zaútočila aj na Fínsko. Vtedy prezident Risto Ryti a maršal Mannerheim požiadali o pomoc Nemecko. Hitler poslal do Fínska svoje jednotky, avšak R. Ryti i maršal uzavreli so ZSSR separátny mier, čím vycúvali zo spolupráce s Nemeckom. Zmluva o tom, že zo SSR neuzavrú separátny mier vyhlásili za neplatnú.

Vojna skončila. Prezident Risto Ryti bol odsúdený na 4 roky odňatia slobody, C. Mannerheim sa stal prezidentom Fínska. V súčasnosti má v Helsinkách postavenú sochu. **Poľný maršal Mannerheim bol v roku 2004 vyhlásený za najväčšieho Fína všetkých čias. Pomenovaná je po ňom hlavná trieda v Helsinkách a v centre Helsínk je socha v nadživotnej veľkosti. Desiatky jeho sôch sú po celom Fínsku. V Helsinkách – hlavnom meste Fínska je zriadené múzeum poľného maršala C. Mannerheima.**

Ten istý seriál ČT 2, 13. február 2012 o 14.00 hod. (šieste pokračovanie Kolaborovali s nacistami).

Holandsko

V Holandsku po vypuknutí vojny začala všeobecná kampaň : Židia sú v Holandsku nežiaduci. V Amsterdame sa židovská štvrť premenila na geto. Židia nesmeli predávať, kupovať, vychádzať z domu po 20.00 hod. Je známe, že nacistické riešenie židovskej otázky z celej Európy, ako povedal komentátor, bolo najhoršie práve v Holandsku. Holanďania bojovali v nemeckej armáde napríklad pri Stalingrade proti Červenej armáde.

Nastal lov na Židov. Za jedného chyteného Žida sa platilo 7, 5 guldenov. V roku 1943 istý Heneike chytil 9000 židov. Židov sústreďovali do tranzitného tábora vo Westerborgu a každý utorok odchádzal plný transport do Poľska. Za jeden mesiac sa vyviezlo 11 000 Židov. Ich majetok sa zabavil, tak ako sa to robilo v iných štátoch Európy. Spolupracovníkom s nemeckou armádou bol od 12.12.1942 Anton Mussert. Bol vrchný nacistický emisár v Holandsku. Prisahal vernosť Hitlerovi. Je toho podstatne viac.

Ten istý seriál ČT2, 27. február 2012 o 20.00 hod. (deviate pokračovanie)

Židia kolaborovali s nacistami

V nemeckej armáde boli aj židia a tzv. položidia – miešanci. Od vysokých funkcií – viceadmirál, cez dôstojníkov, po vojakov. Prečo kolaborovali, prečo sa dali do služieb nacistov, ktorí vyhladzovali ich súkmeňcov ? Výpoveď viacerých na záver : Vo vojne nejde o to, kto je žid, kto kresťan, ide o to, že človek musí prežiť. Je to vojna a tam si život zachraňujú ľudia i národy !

Čo z uvedeného sa dá konštatovať ?

Slováci ako jediný národ v Európe po 2. svetovej vojne mali popraveného prezidenta republiky. Rodáka z Bytče. Popraveného za niečo, čoho sa v porovnaní s inými nedopustil. Len naši tzv. historici neberú do úvahy vojnový stav, obávajú sa porovnať Slovensko s inými.

Črty z dejín zápalkových fabriek v Bytči a zápalkové nálepky II.

A. Obdobie Rakúsko-uhorska

Po všeobecnom úvode o zápalkových továrňach v Bytči v predchádzajúcom čísle Bytčianskej filatelie, ďalšie časti sa zamerajú na jednotlivé továrne, ich špecifiká aspoň v náčrtoch, a na nálepky na ich výrobkoch, na zápalkových škatuľkách. Údaje k nálepkám a ich reprodukcie poskytol predsedovi Klubu zberateľov Jozefovi Lulákovi pán Vladimír Kvasnička z Brna, významná zberateľská osobnosť filumenie v Čechách. Pán Kvasnička má 74 rokov a zápalkové nálepky zbiera 60 rokov. Vzhľadom na početnosť katalogizovaných nálepiek zo zápalkových tovární v Bytči (minimálne 400) reprodukovujú sa len ukážky. Viac reprodukcií je na www.collectorum.eu v subdoméne <http://zk.collectorum.eu> Táto štúdia, ktorú možno pokladať za orientačnú, je doplnená o historické poznatky z dostupnej literatúry, zákonov a z ústneho podania. (Ak by sa mali uvádzať všetky zistenia, išlo by o niekoľko desaťstranovú štúdiu).

Na zápalkových nálepkách je pôsobivá ich kolorovaná jedinečnosť a špecifická grafika, ako aj téma ilustrácií. Zápalkárne v Bytči od zriadenia výroby používali na zápalkových nálepkách témy obdobné ako iné továrne tohto výrobného zamerania. Dobové farebné reprodukcie zápalkových nálepiek boli predajnou reklamou. Súčasný vzťah k nim zo strany zberateľov, (v Klube zberateľov v Hliníku nad Váhom najmä u pána Jozefa Luláka) dali podnet k pokusu o zaznamenanie tohto dejinného úseku špeciálnych priemyselných výrobkov slúžiacich každodennosti a ich označenia z bytčianskych zápalkových fabriek.

Zápalkové nálepky, ktorými svoje výrobky opatrovali zápalkové továrne v Bytči v období Rakúsko-uhorska, možno povedať, patria medzi zberateľskú klasiku filumenie. Zozbierať všetky vyobrazené námety na zápalkových škatuľkách sa po vyše sto rokov od ich používania v praxi javí ako nemožné, avšak už samotná snaha môže byť značným historickým prínosom aj do histórie mesta Bytča a jeho priemyselných dejín.

Táto časť sa venuje továrni na zápalky majiteľa

Juraj Reitter ml. (Georg alebo Geörgy Reitter jun.)

Už rok 1875 je spojený s menom Georg Reittera a zápalkovými nálepkami na ktorých je len ochranná známka továrne (labuť), portrét a meno zobrazeného na zápalkovej nálepke. Ide o osobnosti histórie

Polska čo dôvodne predpokladá vývoz tohto tovaru z Bytče do zahraničia. Známych je 8 nálepiek s portrétmi a pomníkom.

Zápalkové nálepky (ukážka)

Nálepky mali béžový podklad a portréty vo farbe hnedej. Dve nálepky boli bielo - čierne. Na nálepkách nie je uvedené meno majiteľa firmy, iba ochranná známka (labuť). Majiteľom firmy Georg Reitter – syn (na neskorších nálepkách ako „jun“ junior alebo ďalšou skratkou „jr“).

Ochranné známky firiem na výrobkoch sa už v minulosti udeľovali na základe zákona (pôvod má ešte z dôb manufaktúr) a tak, ako pri registrácii patentov, aj u ochranných známok rozhodoval nielen deň, ale aj hodina podania k registrácii a neskôr dokonca minúta. Zápis v registri bol v nemčine s údajmi: meno majiteľa – „Georg Reitter Jun., Zápalková fabrika vo Veľkej Bytči v Trenčianskej župe. Pre výroby tejto fabriky na zápalky. 27. júl 1889, dopoludnia o 10 hodine, pod registračným číslom 64“. Uvedené sú tri vzory, na druhom a treťom zvislo napísane schutz marke – ochranná známka a tiež miesto továrne uvedené v nemčine Gross Bittse (nie v maďarčine Nagy Bicscse) a región Über Ungarn (Horné Uhorsko), nie v maďarčine Felvidék.

Záznam z katalógu

V roku 1899, teda po desiatich rokoch od pridelenia ochrannej známky, Juraj, Georg Reitter mladší si opätovne nechal potvrdiť v Registratúre obchodnej a výrobnjej komory v Bratislave ochrannú známku s námetom labute. Stalo sa tak 27. júla 1899 dopoludnia o 9 hodine. Ochrannú známku len na bielom podklade s čiernymi písmenami mohol používať aj na etiketách škatúl a balíkov.

Nálepky na zápalkových škatuľkách majiteľ firmy s ochrannou známkou ako ústrednou ilustráciou používal v trinástich farbách, od bielej, cez žltú, hnedú, bordovú, fialovú a odtiene modrej a zelenej farby. Vo vrchnej časti nálepky bolo meno majiteľa G. Reitter Jr., ilustrácia ochrannej známky, miesto továrne Gr. Bittse a regiónu.

Dňa 29.1.1907 Georg Reitter prolongoval pôvodnú ochrannú známku, avšak registroval sa už ako Geörgy Reitter (v maďarčine) a ochranných známk dal zaregistrovať viac. Pod číslom 296 bola ilustrácia labute s červeným zobákom, pod číslom 297 z hracích karát žaludové eso celé v červenej farbe, pod číslom 298 pes bernardín a pod číslom 299 červený rak. Nálepky boli ladené v maďarských národných farbách: červenej, bielej a zelenej a taktiež celé texty. Už nápis v hornej časti „valádi magyar“ – pravé maďarské, konvenoval So zvýšenou maďarizáciou čo umocňoval ďalší text : nyelvében él a nemzet – preč od národnej nečistoty. Či sa to niekomu páči alebo nie, bola to servilnosť, ktorá sa zvyrazňovala aj v ďalších textoch. Bytča už mala maďarský názov Nagybicscse a pôvodný údaj o ochrannej známke v nemčine bol vymenený za maďarský text „védjegy“ (ochranná značka) priamo na nálepkách.

G. REITTER JUN.
ZÜNDWAAREN-FABRIK
Leob. Pilsen am 1. Jänner 1906

FACTURA

Herrn. Herrn. Hegenlocher, Pessen

Sie hat mich *besuchen* gütig beschiffen Waren hatte ich heute das Vergnügen per Bahn an Sie abzugeben, Ihren Betrag fest unterschriebener Factura Sie mir mit Kr. 61.15 per *Bank* *post* zu erlassen belieben.

Zuschreibung
G. Reitter jun.

Siehe Ihre werthe Order, Rechnung und Kopie.

G. R.	No.	Beschreibung	Stück	kr.	fl.	s.
		100 Kilo Zündstoffe fest Text in K. W.				
		Celli Zündwaren				
	4138	100 Kilo Zündstoffe fest Text in K. W.	54	756.		
		150 Sphärol		14.5	61.15	
						1.22
						39.93

Victor Langs
Bodenbach a. E. 15. 10. 06

Firemný list, ktorý v roku 1906 používal G. Reitter. Text je ešte v nemečine

ZÜNDWAAREN-FABRIK
von
G. Reitter jun.
Leob. Pilsen am 1. Jänner 1892

Ich erlaube mir Ihnen in Erinnerung zu bringen, daß Ihre sällige Post — vom 9/4 92 de. ö. W. 24. 10. 06 kr. noch offen ist und beehre mich Sie um recht baldigen Begleich derselben zu bitten.

Ihren fernern vertheilten Aufträgen mit größtem Vergnügen entgegensehend, zeichne ich mich

achtungsvoll
G. Reitter jun.

Ukážka korešpondencie G. Reittera z roku 1892 (Natlačené na poštovom lístku)

O Z N A M Y

Inzercia Klubu zberateľov v Hliníku nad Váhom

Zberateľské spektrum členov klubu, ako sa už v predchádzajúcich číslach konštatovalo, je rozmanité. Dalo by sa povedať, že ide o všeho- chuť, avšak so špecifikami niekde širšieho, niekde užšieho „záberu“. Spoločné majú, že prednosť sa dáva histórii. Inak povedané, čím starší predmet alebo listina, tým pre zberateľa vzácnejšie. V tejto rubrike Klub zberateľov mieni inzerovať oblasti záujmu členov v snahe prizvať aj ďalších. Pôjde o všeobecné zberateľské odvetvia a z nich najmä o špecifikáciu rovnajúcu sa lokálpatriotizmu. Z členov Klubu zberateľov je záujem o tento „artikel“ :

Ľubomír Kočner je dlhoročný zberateľ so základnou zberateľskou sférou - numizmatikou. Zbiera mince eurozóny. Zberateľskú „sieť“ má hodenú aj na notafíliu a ozaj špecifický subjekt záujmu – pyrofiliiu – zbieranie zapaľovačov. Ak sa nájde partner na výmenu, záujemcov nájde v Klube zberateľov v Hliníku.

PhDr. Martin Gácik v zberateľských odvetviach uprednostňuje filokartiu – pohľadnice Bytče a okolia. Má záujem všeobecne o históriu týkajúcu sa tiež najmä Bytče.

Pokiaľ ide o filokartiu, konkrétne zbieranie pohľadníc Bytče a okolia, zberateľov je viac. O nich sa zmienime v budúcich číslach.

●● Zimy s nádielkami snehu pominuli, jar sa prihlásila a s ňou teplejšie počasie. Je dlhší deň a to dáva možnosť navštíviť náš Klub zberateľov v Hliníku nad Váhom. Pripomíname, že členovia Zberateľského klubu a hostia sa stretávajú na piatkových schôdzkach od 17.00 hod. ●● Realizovalo sa uznesenie výboru KF a na Ministerstvo dopravy a regionálneho rozvoja SR do Bratislavy sa zaslal list s obsahom námetov železničných staníc na poštové lístky.

Sme tu :

WWW.collectorum.eu

Sme tu:

